

Dušan Dušek

PEŠO DO NEBA

PEŠO DO NEBA

Dušan Dušek

PEŠO DO NEBA

slovar

Text © Dušan Dušek 2000, 2016
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2016

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2386-3

Slony sa zvyčajne kreslia menšie, než v skutočnosti sú, ale blcha vždy väčšia.

Jonathan Swift

POLOHA

Dom za celé storočie urobil jediný krok. Aj to doza-
du. Vo dvore k nemu prilepili udiareň s vysokým ko-
mínom, ktorá onedlho zmizla, takže boli to hneď dva
kroky: tam a späť.

Ustúpil a pomkol sa.

Akoby na chvíľu cúvol k studni; akoby bol smädný.

Pilo sa v ňom dosť, no voda len zriedkavo, oveľa čas-
tejšie pivo, sem-tam aj nejaký rum. Alebo aj spros-
tá borovička; alebo aj rascovica, alebo aj kmínka, čo
bolo to isté, alebo aj alaš, čo je tretie meno tejto sladkej
pálenky.

Starý otec mal vždy niečo poruke: nejakú tú fľašku,
niečo v nej, nejaký ten štamperlík.

Prinajhoršom na dohľad: rád sa na ne pozeral.

Sedával v kaviarni U troch zajacov – a domov sa vra-
cal až okolo polnoci. Stará mama nikdy nespala. Po
celý život na nás všetkých čakala. Už dopredu vedela,
čo sa dozvie, čo jej starý otec oznámi. Najprv počula
kľúč vo dverách. Potom k nej prekázlo svetlo z kuchyne:
na dverách do spálne boli dve tabuľky skla.

A vtom už starý otec volal: „Mariško, vypil som put-
ničku piva, usmievaj sa na mňa!“

Stará mama sa vždy hnevala. Zato psy sa radovali
a hlasno ho vítali; z očí im vytieral karpiny. Postupne
mal: Azora, Vlka, Strelu, Belka – a nakoniec Zahraja.

V ústach mu dymila viržinka: žeravý koniec sa ne-
bezpečne približoval k špičke nosa. A takisto k fúzom.
Hneď je z toho spomienka: do rodiny sa cez tieto fúzy
dostali ryšavé vlasy tety Dorotky. Aj tie horeli: najmä
na slnku. Starý otec sa pokúšal hrdzu vo svojich špica-

tých fúzoch aspoň trochu zamaskovať. Vlastne začier-
niť: česal si ich oloveným hrebienkom. No hlavu mal
ako koleno – a to už zamaskovať nevedel: po vypad-
nutých vlasoch neostane ani stopa.

Po udiarni zostala: zadymená stena. A vysoký ko-
mín, ktorý vbehol do steny – a cez rúru aj do pece
nášho suseda Imricha Slamku. V slabom vetre, ktorý
odnášal dym k potoku, uprostred večernej oblohy, keď
sa strácal jej posledný jas, vyzeral dom ako rušeň, čo
sa chystá na cestu, no zároveň spí a nikdy sa nepohne.
A predsa stál inde ako na začiatku, keď ho postavili,
čiže R. P. 1888.

Od tých čias sa skoro všetko okolo neho zmenilo:
výška vody v potoku, úroveň vozovky a prilahlých
chodníkov, hustota agátov pri vode, aj zábradlia mos-
tíkov.

Zmenil sa aj vietor: dul častejšie z juhu – a bol čoraz
teplejší. Pritom nás mal chladiť a pomáhať pri hasení
smädu. Zohrieval sa od horúcich pieskov. Možno pre-
to sa tu toľko pilo. Alebo varilo toľko polievky: voda
ako voda. Všetci boli smädní. A mali tú istú prezýv-
ku – polievkari.

Presne napoludnie sa v kuchyni parilo z troch tanie-
rov; sedeli sme pri stole. Starý otec mal plechové hrdlo.

Vlažnú polievku by nejedol.

„Páli,“ povedal som.

Nato sa ozvalo tichšie: „Varila sa.“

A hlasnejšie: „Nepáli.“

Polievka mi obarila jazyk a ukradla vlastnú chuť;
šomral som.

A tak mi stará mama radila: „Pofúkaj si.“ A vzápätí
dodala: „Pod nosom máš vietor.“

22. 9. 1984

Konečne sa začala práca na obnove domu. Včera sme priviezli nové škridly. Dohodli sme sa s Viktorom, že mi ráno zavolá, načo skočím po Mira a Huga, aby sme spolu vyrazili do Pezinka. Všetko išlo podľa plánu, až na to, že mi Škorica vzala do roboty občiansky preukaz aj s jedinou päťstokorunáčkou a električenkou, takže najprv som musel ísť do mesta k Mirovi, od neho autom k Škorici a potom po Huga. Chvíľu som sa rozprával s Mirovým tatkom.

Povedal mi: „Vitaj, vajčiak, jak sa máš? Čo píšeš?“ Nahovárал ma na koňak. Klepkal niečo na písacom stroji, sedeli s Mirovou mamou v kuchyni, tatko jej hovoril: „Kozel.“ Pochvaloval si, na akom dobrom výlete boli v Javorníkoch, maličké osady, kde sú ľudia celkom sami, takže sa radi porozprávajú. Stretol sa s učiteľkou, ktorá tam bola za trest, lebo mala decko s pätnásťročným žiakom. Nakoniec mi ukázal nemecké pero s digitálnymi hodinkami – a keď som mu povedal, že som také mal, ale som ho stratil, odvetil mi: „Hovno si mal! Mal si s budíkom?“

„Nemal,“ povedal som.

„Tak si mal veľké hovno!“

*

A už sme s Mirom fičali po Huga. Ale ešte predtým som si od neho požičal päťsto korún, takže s tými od Škorice som mal rovnú tisícku. Na ulici pred pezinskou tehelnou na nás čakal Viktor so šoférom a nákladným autom LIAZ. Skočili sme do kancelárie od-

bytu. Nákladniak obišiel tehelňu a vošiel bránou dnu. Chlapov sme našli v druhej peci; sedeli a pofajčievali. Steny boli okrovohnedé, do červena, možno zo šamotu, drapľavé a drsné, ale očiam príjemné – a navyše teplučké. Šéfom bol chlap v žltom plátennom klobúčku. Povedal nám, kam máme pristaviť auto, no najprv chcel, aby sme im dali niečo vypiť, že sa dajú do roboty; fľašu som nemal, iba peniaze, strčil som mu sedemdesiat korún, načo sme začali nakladať. Vozil nám škridly na fúriku s gumeným kolieskom: ešte boli teplé, hriali a drali nám ruky, akurát ich dopiekli (určite už skôr, veď museli vychladnúť, oheň v peci postupoval ďalej po jednotlivých komorách, kým sme z jednej vykladali, do druhej už navážali tvárnice zo sivej hlíny). Viktor s Mirom si zo mňa uťahovali, aký som to staviteľ, ako len hovorím – a robota stojí. Nakladali sme dobré dve hodiny, uložili sme asi 3 600 škridiel, plnú korbu, potom ešte okolo 100 korýtok na hrebeň strechy, chlapi nám trochu pridali, čím si vyslúžili peniaze na ďalšiu fľašu. Zaplatil som, najedli sme sa – a už sme znovu uháňali: Viktor so šoférom v nákladniaku a my traja v Mirovej fiatke. Po celý čas pršalo.

*

Zastali sme pred susedmi. Išiel som po kľúč k tete Tule, aby sme si dom, najmä strechu, pozreli skôr, ako dorazí Viktor so škridlami. Dážď pomaly ustával. Od potoka vanul chladný vzduch. Domy sa strácali v zákrute. Teta Tula vyzerala dobre, úsmev akoby jej na tvár vracal zdravie, zato Nelka, otcova sesternica, bola chudá, čo som jej aj povedal: schudla päť kíľ, mala

hnačky ako strýko Ambróz, chudera – a ešte ju trápia hemoroidy, strašne ju to bolí, keď chodí na stolicu, všetko ju páli, má starosti. Hovoril som jej o čapíkoch Aviril, chcel som jej zmierniť bolesť aspoň tým, že takisto mávam zlatú žilu, ešte som jej poradil dubovú kôru do lavóra, čo už skúsila – a bolo jej lepšie. Napokon sa spýtala: „A čo tata?“

*

Miro ma potešil: netreba meniť latky pod škridlami, alebo len málo, netreba si robiť robotu, všetko s mierou, lebo stará robota je dobre spravená, treba latky iba trochu ošmirgľovať a napustiť niečím proti hnilobe. A ako sme prichádzali k domu, vyšla na ulicu suseda, teta Božka, práve od nej odchádzal murár, lebo takisto opravuje strechu, majú v dome mokro – a keď prší, zateká do kuchyne. Prosila nás, aby sme škridly nedávali k múru jej domu, ale inde sme ich nemohli dať, takže neskôr trochu šomrala, že jej ešte väčšmi zvlhne stena, upokojila sa až potom, keď som jej povedal, že o desať dní ide škridla na strechu, aby sa nebála. To už sme vykladali. A trvalo nám to vyše jeden a pol hodiny, možno aj dve, položil som na zem kolíky, čo som mal nachystané na geodéziu: vtedy som ich nepotreboval, teraz sa mi zišli.

*

Počas roboty sa ukázala teta Tula, čo som už dopredu vedel, ako ináč, prišla s paličkou a priniesla trochu slivovice, aby som mohol aspoň Viktorovi a Hugovi na-

liať do štíhleho štamperlíka po starom otcovi Alojzovi. Vypláchol som ho minerálkou. Zastavil sa aj Vojto Moták, išiel na ryby, vlastne iba na karásky, potom okolo prešlo auto s ampliónom na streche, vykupovali kožky zo zajacov a staré perie, takže z dvora pri mostíku vybehla tetka Gizela a Ivanko Pukala. Viktor povedal, že by tetkinu kožku nechcel, ani keby mu pridala päťdesiat korún – tade prešla armáda, nikde ani chlípka.

*

Okolo piatej popoludní sa z roboty vrátil sused Imro, usmieval sa, prihládzal si vlasy nad ušami, ale potom zmizol v dome – a viac sme ho nevideli.

*

Poukladali sme, uložili všetky škridly, zaplatil som šoférovi, ktorý nám ochotne pomáhal a možno z nás robil najviac, príjemný a vlúdny človek v poľovníckom širáčiku, podpísal som mu papiere a ešte raz poďakoval. Potom sme u Viktora pozerali futbal v televízii (Dukla – Slovan 7 : 1). Terka nám dala jesť a Viktor nám premietol pornofilm. No, dobre, čo už. Vyrazili sme domov, ale najprv do Břeclavi po benzín, lebo v noci by sme ho nikde bližšie nezohnali. V aute reči o babách: Miro hovoril, že niektorí chlapi majú akúsi vôňu, na ktorú ženy idú ako divé, nemusia sa o nič usilovať, všetko príde samo, sú to veľkí samci, niečo podobné ako chlapi, čo sa vyznajú v koňoch, len čo vojdú do stajne, zvieratá hneď zacítia, že je to ich človek. Toto je téma: trci, frci, historky o nadsamcoch,

poučenie o tom, ako víno so šampanským dovoľuje šmýkať najmenej pol hodiny, dlhé nočné číslo, ktorým sa dá zapôsobiť.

*

Škorica ešte nespala. Očistili sme s Mirom masliaky, čo mu dala Terka (aj Hugovi, ktorého sme vysadili skôr – a ktorý ešte mal vidiny z filmu, lebo už od apríla má pôst, čakajú maličké a musia byť veľmi opatrní), lepili sa nám prsty, lepili a lepili, vypili sme čaj, čo nám urobila Škorica, práve vykúpaná, takže keď sa Miro pobral domov, rýchlo som sa osprchoval a suchol sa k nej, aby sa to všetko znovu lepilo a spájalo tým najsladším medom, ťahavým a voňavým, klzkým ako klobúčiky masliakov, omračujúcim vedomie jasom, výbuchom ortuti, triaškou a tíchnutím našich svalov.

*

Dodatočný oznam: futbalisti vyhrali v susednej dedine a všetci do jedného sa opili (aj s Viktorom).

RETIAZKA

Pofukuje vietor; treba vyvetrať. Vonku je horúco, v dome chladno, v zime zase naopak. Dve steny sú z tehál fabrického komína, ktorý spadol – a už nevstal. Možno preto lepšie hrejú.

Dom postavil starý otec starej mamy: halenár.

A milovník psov.

Sused Imro je zle. Teda: na tom. Sused Imriško je na tom veľmi zle. Postavil bratovi dom, nikdy sa nešetril – a to nemá ženu. Staral sa o všetkých psov.

Naposledy mal Dodinu, veď aj má, leží v tieni pod bránou, dýcha ako malé decko pri plači. Potí sa jazykom: ako nás učili v škole. V jeseni mala osem šteniat, na jar iba jedno, nebolo čo topiť, nebolo čo rozdávať. Dodine to nešlo do hlavy: našla si dva malé ježe, asi v kríkoch za potokom – a ráno ich mala v búde, pyšná sama na seba. Sused jej ich vzal. Odviezla ho sanitka. Má chytenú pečeň – a možno aj žalúdok. Dodina za ním smúti, už druhý deň nežerie a túla sa po dvore.

Starý otec starej mamy mal nadávku: „Psisko!“ Patrila medzi tzv. obdivné. Šil haleny z plátna, natieral ich kriedou, aby boli belšie – a chodil po jarmokoch. A s ním jeho psy. Dával im anglické mená: Buddy, Jack a Norman. Alebo aj biblické, napríklad Abro, čo bola vraj skratka mena Abrahám.

Pes vždy klusal za jeho vozom s koňmi – a odbiehal do lesa, kde naháňal veveričky a splašené kuny.

Maliara a natierača Brka zabil autobus: išiel v piatok na bicykli, alebo to bolo vo štvrtok, na nosiči viezol košík s hríbmi, odskočil si, že bude mať večeru. Roztrhla sa mu retiazka – a nemohol zabrzdíť. Spolu s ním sa vracal jeho pes. Po nehode zmizol. Brko ostal ležať na ceste – a z diaľky to vyzeralo, že tam leží diviak. Pes sa zatiaľ vrátil domov; strážil bránu a odmietal vpustiť okrskára, ktorý prišiel so zlou novinou.

Starý otec starej mamy by povedal: „Psisko!“

Hoci – ktovie.

Po dvoch rokoch zohnal lacnú pôžičku a postavil v obci ďalší dom. Zadnú časť toho nášho predal ses-

ternici: starej alebo prastarej mame nášho suseda. Odvtedy má dom spoločný dvor – a Imro je dvoran.

28. 9. 1984

Znovu sa chystám na Záhorie. Včera volal otec. Povedal mi: „Ty sa nehlásiš, ty makovník, kde si?“ Ponúkal sa, takže asi pôjdeme jeho autom, čo ma teší aj neteší. Nerád sa tam ukazujem na niečom, čo iných ľudí iba vyrušuje zo života, ale zase na druhej strane: otec tam predsa patrí, pasuje k Záhoriu, k jeho krčmám, kamarátom, hríbom a dávnmému futbalu.

ZÁHRADA

Dvor okolo domu pozná veľa nôh. Na plote spí kocúr, vlastne iba drieme, vyhrieva sa na slnku. Tehly žerie sanitra.

Starý otec starej mamy vykopal aj studňu: vodu z nej ťahali vedrami na žrdi s hákom, neskôr ju zakryli a kúpili ručnú pumpu. Tá po čase zhrdzavela – a pri pumpovaní híkala a vzdychala. Ako pravý somár: „Iá! Iá! Iá!“ Voda sa nedala piť. Iba kúsok od nej bola latrína – aj s drevenou búdkou, aj so srdcom na dverách. A na druhej strane dvora ešte hnojisko. Močovka mala hnedú farbu; močka z tabaku je trochu bledšia. V studni sa každý rok utopila mačka: aj preto ju zakryli.

Vodou polievali záhradu – a kedysi dávno ju po hektolitroch pridávali do hlíny, ktorú dovážali z lesa, lebo

za humnami stála hrnčiarska pec s komínom. Už nestojí. Ale stála. Vyzerala ako veľká žehlička.

Popri nej sa tiahol chodník, mizol vo vysokej kukurici, v zime zase pod snehom – a viedol na železničnú stanicu.

Dodnes je v zemi plno úlomkov a črepín z kvetináčov alebo džbánov; na tých je aj glazúra. Voda zo studne bola bližšie ako z potoka pred domom: ušetrili more času.

Mohli sa aj umyť: šichtovým mydlom.

Do pece prikladali siahly borovicového dreva. Na kôre sa leskli oká zaschnutej živice. Vôňu dreva ani dymu nikto nevnímal: v dome kúrili tým istým drevom. Z vysušených polienok je oheň bez dymu. A keď prišiel kominár, obyčajne v jeseni alebo po zime, zašiel aj do záhrady a vyčistil komín na peci, ktorý sa dal sklopiť.

Zase jeden komín: tuším už tretí alebo štvrtý.

Sadza z ihličnatého dreva zaletí ďalej ako sadza z uhlia. A je mäkšia. Iba vo farbe sa nelíšia.

Všetci čierni kocúri sú kominárski učni.

2. 10. 1984

Včera som cestoval vlakom o 9.03 z Bratislavy, ktorý je v Kútoch o 10.13 alebo tak nejako – a objavil som dobrý spoj: autobusový. Zastavil som sa u tety Tuly, kde som našiel Viktora; na bicykli som sa vybral za Albínom Huralom, že na jeho aute pôjdeme za škridličiarom, ale nebol doma, tak som fičal do krčmy U dvoch anjelov, nebol tam, potom do bufetu, až na-

pokon na štátne majetky, kde robí Terka, ale ani tam sa zatiaľ neukázal. Spal doma, zle dýchal, našiel som ho až na druhý raz, akurát sa jeho dcéra s vnučkou vracali z hríbov, mali plné vrecká masliakov a bedlí, strýc Albín bol na dvore v trenírkach a pyžamovom kabátiku, vystrašený zo smrti, musel v nedeľu odísť z futbalu, prišlo mu zle, takže znovu som len šliapal na bicykli – za pánom Kyselkom, bol milý a ochotný, práve čosi opravoval v predsieni, robil kachličky, ale hneď to nechal, prezliekol sa, sadli sme na bicykle a fičali dolu kopcom do našej ulice. Hrával futbal s mojím otcom, je od neho o dva roky mladší – a bol známy tým, že pri rohoch hádzal brankárom do očí piesok, aby nič nevideli – a hneď bol gól, alebo kopol najprv do zeme, zvířil piesok a obišiel s loptou obrancu, takže s týmto pánom Kyselkom, ktorý má ženu z Oravy a vie si sám variť, s týmto murárom a škridlčiarom sme si to cez aleju pri potoku hasili k nám. Vzápätí dorazil aj Viktor, vyliezli sme na povalu, po záhorácky na húru, kde pán Kyselka popozeral latky a povedal, že sú dobré, z jadrového dreva, čo ma potešilo, lebo nebudeme musieť veľa meniť, dohodli sme sa na stredu, čo sa teraz v utorok ukazuje ako nereálne, kázal nám zohnať klince, plechy, štyri vrecia vápna (zahasiť ho v sudoch) a štyri vrecia cementu, piesok, kalfasy – a navyše sľúbil, že opraví komíny.

*

No, dobre, odišiel.

*

Najedol som sa u tety Tuly. Nelku stále trápia hemoroidy, chudera, ešte má aj ruky spálené, červené a napuchnuté, natierala si ich akousi masťou, dávala si na ne bavlnené rukavičky, na tie ešte gumené – a chystala sa do záhrady: sadiť (ale čo?). Dali mi polievku, potom knedle s kapustou a vareným kúskom sliepky, kosti som hádzal mačkám, odnášali si ich na dvor. Spomenuli sme aj Očka, ich psa, aj toho druhého, Pikyho, čo im utiekol. Očko bol takisto nezvestný, nemohli ho nájsť, dali ho vyhlásiť miestnym rozhlasom, aby im ho niekto vrátil, už štyri dni nebol doma, no len čo ho vyhlásili, Očko o pol hodiny dokvitol (sám od seba) domov.

Potom Nelka znovu hovorila, že bol na návšteve strýka Ambróz, počula ho, ako papierom šuchotal na jej nočnom stolíku, mala na ňom piškóty, ani sa nepohla – a tata trikrát zašuchotal a potom odišiel. Znovu zaspala. Viktor tvrdil, že sa z takých vecí nesmeje, čo platí aj o mne, hoci aspoň trochu sa musím usmievať. Strýka Ambróza vraj trápi, čo je s jeho zbierkami – a tak ich chodí navštevovať.

Ešte predtým sme s Viktorom vymeriavali plot okolo futbalového štadióna, polia medzi stĺpmi, idú robiť nové oplotenie, volá sa bariérové, potom sme sa zastavili u Viktorovej sestry v drogérii, kde som mu na stroji naklepkal rozpočet toho oplotenia: Viktor mi diktoval.

Večer sme boli na rybách. Zastavili sa pri nás: technik Vilo, ktorý bol s Doprastavom v Líbyi, teraz sa s nimi súdi, lebo chce mesačnú výpoveď, zatiaľ brigáduje na štátnych majetkoch – a druhý: Silvester, bývalý esebák, strážmajster. Ryby nešli. Ani Viktorovi, ani ostatným. Rozprávali o tom, čo všetko, aké kusy musia byť vo

vode – sumce, zubáče, určite aj šťuky, kapry, úhory. Ale na udice nejdú. Okolo nás bola teplá noc. Na vode plno mesačného svetla. Šelestilo lístie, voda žila, dýchala.

Tu je všetko dôležité.

NEBO

Pitnú vodu nosili od susedov alebo z prameňa za humnami, čo sa volal kadlúbok, hoci pri ňom nebol nijaký žľab, len trávnatá obruba. V piesku pod stíchnutou vodou sa blýskavo chveli roztrúsené zrnká sludy. Akoby zo zeme pozeralo hnedé oko – a videlo toho, kto sa nad ním nakláňa. Iba vo vode je nebo na zemi.

Pri pití priamo z prameňa sa každý najprv sám so sebou pobozkal. Voda vyvierala na pozemku tetky Otilie Pálenikovej, rodenej Kickovej, prezývanej Oskoruša. Všetci sa z nej mohli napiť a odniesť si, koľko chceli, či už vo vedre, vo fľaškách, alebo v drevenom súdku.

Teda: skoro všetci, okrem tetky July, mamy nášho suseda. Tá vraj nesmela. A potom už ani nechcela. Mala hriech: že vraj naberala vodu špinavým hrnčekom. Oskoruša si na ňu počkala a poriadne sa s ňou pohádala.

Išlo o čistotu. Sú ľudia, čo hovoria, že v kadlúbku videli aj pstruha. Vraj tam nejaký čas žil. A podľa všetkého aj žije.

Takže: nežil a nežije.

Ale pri tej hádke sa naozaj niečo zabelelo: ako svetlé brucho ryby pod vodou. Tetka Julia zdvihla sukňu a ukázala Oskoruši holý zadok. A ešte aj zavolala: „T්ර්ර්ර – odtiaľto až do Trnavy!“